

Boeren en Biodiversiteit Maashorst

Nieuwsbrief 1
zomer 2011

De natuur voor je laten werken

Biodiversiteit. Het lijkt een modewoord, maar de land- en tuinbouw maakt er al eeuwen gebruik van. Honderd boeren in drie Brabantse 'proeftuinen' hebben een paar jaar geëxperimenteerd met biodiversiteit. Doel: de natuur voor je laten werken. De beste ervaringen worden nu vertaald naar de Maashorst.

Biodiversiteit is alles wat leeft, groeit en bloeit op het bedrijf: het vee, de gewassen, maar ook bodemleven, insecten en wilde planten en dieren. Als je optimaal gebruik weet te maken van de biologische diversiteit op het bedrijf, kan dat een betere bescherming tegen ziekten, plagen en weersinvloeden bieden. De land- en tuinbouw heeft een lange ervaring op dat terrein. Voorbeelden zijn: de teelt van ziekte- of droogteresistente rassen, de inzet van bijen om gewassen te bestuiven, zorgvuldige omgang met het bodemleven voor een goede bodemstructuur en de inzet van natuurlijke vijanden tegen ziekten en plagen. De toenemende aandacht voor duurzaamheid en de afnemende beschikbaarheid van middelen zorgen ervoor dat biodiversiteit volop in de belangstelling staat. Er blijken nog meer mogelijkheden te zijn dan nu benut worden.

Het project Boeren en Biodiversiteit Maashorst is gericht op agrarische ondernemers in en rondom provinciaal natuurgebied De Maashorst. De maatregelen in het project hebben een tweeledig doel: de economische winst en de biodiversiteit vergroten. De bedoeling is dat de productie 'robuuster' wordt. Dat wil zeggen minder afhankelijk van externe hulpmiddelen zoals kunstmest, bestrijdingsmiddelen, beregening en medicijnen. Bovendien heeft aandacht voor biodiversiteit een positief effect op het landschap, de natuur en het milieu in de omgeving.

Voorbeelden van maatregelen zijn:

- Niet-kerende grondbewerking
- Gras/klaver in het bouwplan (ten behoeve van de stikstofvoorziening)
- Kruising van koeienrassen
- Vogels in en om de stal

Het project bestaat uit de volgende onderdelen:

- Een centrale informatiebijeenkomst.
- Masterclass AgroBiodiversiteit. Deze bestond uit vijf informatiebijeenkomsten, met elk een eigen thema, namelijk: grond, gewas, voer, vee en bemesting. Elke masterclass werd begeleid door een deskundige. Tevens gaf een boer of tuinder een toelichting op zijn ervaringen met het betreffende onderwerp.
- Na de Masterclass is het onderdeel 'Praktijk op eigen Bedrijf' gestart. De deelnemers komen bijeen voor thema-workshops.
- Tevens worden Praktijkbijeenkomsten georganiseerd voor geïnteresseerde boeren van ANV's, landbouwafdelingen en studieclubs.

Provincie Noord-Brabant

Maashorst
boeren

ZLTO

NATUURGEBIED
DE MAASHORST

Rabobank

Koeien die tegen een stootje kunnen

Vier jaar geleden is melkveehouder Gerard Nabuurs begonnen met inkruisen van sterkere koeienrassen. Hij is tevreden over het resultaat. Ook past hij op zijn bedrijf niet-kerende grondbewerking toe.

Een minder goede vruchtbaarheid, hoge kosten voor de dierenarts en een te lage uitstootwaarde waren voor Nabuurs de aanleiding om zich te oriënteren op andere wegen in de fokkerij. De resultaten van een proef in Californië zetten hem op het spoor. "Ik ben me verder gaan verdiepen in het inkruisen en raakte overtuigd van de positieve kanten", vertelt hij. Hij heeft gekozen voor een driewegkruising. De Holsteinkoeien zijn geïncuseerd met Montbéliarde. De nakomelingen vervolgens met Viking Red. Inmiddels zijn 22 koeien aan de melk en worden de resultaten duidelijk. "De ervaringen zijn goed. De bedoeling was om te komen tot gezondere koeien en dat pakt ook zo uit. Een betere vruchtbaarheid, lager celgetal, hogere omzet en aanwas."

De gemiddelde lactatiewaarde is 108 en het celgetal 55. De dieren zijn zwaarder dan de Holsteins en geven meer melk. "Ons rollend jaargemiddelde is 9334 kg melk met 4,34% vet en 3,53% eiwit wat resulteert in een economisch jaarresultaat van 2361" vertelt hij.

Op zijn maïsland past hij sinds dit jaar niet-kerende grondbewerking toe. Over het resultaat kan hij dus nog niet veel zeggen. "Ik hoop dat op termijn het bodemleven verbetert. Het gaat om een perceel dat continu met maïs beteeld wordt. Tussen de teelten in pas ik een goede groenbemester toe. Tot nu toe was dat Italiaans raaigras, maar dit jaar denken we aan rogge."

Nabuurs gebruikt voldoende zaaizaad en laat de groenbemester zo lang mogelijk staan. Zo wil hij optimale resultaten bereiken: verbetering van het organische stofgehalte en vochtvasthoudend vermogen en behoud van de stikstof. "Voorheen ploegde ik altijd de groenbemester onder. Dit jaar, met maar een matig vanggewas, heb ik de grond alleen losgetrokken met een vastetandcultivator en zaaiklaar gelegd met een zaaibedcombinatie", zegt hij. Bij erg veel massa kan de groenbemester ook nog eerst doodgespoten worden.

Rechts op de foto Gerard Nabuurs, bij een bijeenkomst over Niet Kerende Grondbewerking

Eerste praktijkbijeenkomst goed bezocht

De eerste praktijkbijeenkomst vond plaats bij melkveehouder Marti Thijssen in Nistelrode. De opkomst was met 30 deelnemers goed. Op het programma stonden: direct zaaien, kort seizoen maïs, klaver en niet-kerende grondbewerking. Vooral het laatste onderwerp leidde tot discussie.

De droogte heeft dit voorjaar een duidelijk stempel gedrukt op de proeven. De opkomst van de maïs op het demoveld 'direct zaaien' was bijvoorbeeld matig. Op dit veld heeft de boer de eerste snede gras nog geoogst, en daarna het gras doorgespoten. De maïs is vervolgens direct in de doodgespoten graszode ingezaaid. In vergelijking met een gewoon maïsveld zijn het organische stofgehalte en het vochtvasthoudend vermogen van dit proefperceel groter.

Niet-kerende grondbewerking dient om het bodemleven te bevorderen, organische stof te behouden en de capillaire opstijging te verbeteren. Door de aanhoudende droogte was hiervan nog weinig te zien op het proefveld. Het bodemleven kan gevoed worden met een combinatie van 5-6 soorten groenbesters.

Een derde proefveld bij Thijssen is aangelegd met kortseizoen krachtvoer maïs, ook bekend als landschapmaïs. Deze soort heeft meer kolf en minder totale massa. Voordelen zijn: meer krachtvoer, minder ruwvoer, hoge efficiëntie opname van water en mineralen en een korte groeitijd. Door dat laatste is een voor- en nateelt mogelijk.

Tot slot bezochten de deelnemers het veld met een gras/klavermengsel. Het voordeel daarvan is dat de klaver stikstof levert aan het gras. Het mengsel levert goed en smakelijk ruwvoer op. Hier dient de klaver tevens als vanggewas voor de stikstof na de oogst van vroege maïs. Ook hier vertroefde de droogte het beeld een beetje. Al met al was het een leerzame bijeenkomst met een levendige discussie.

Deelnemer Marti Thijssen geeft een toelichting op de proefvelden op z'n melkveebedrijf. Bij de praktijkbijeenkomsten worden boeren en tuinders in en rondom de Maashorst uitgenodigd om kennis van het project te nemen.

Voortgang van het project

De vijf bijeenkomsten van de Masterclass hebben inmiddels plaatsgevonden. Momenteel loopt het onderdeel 'Praktijk op Eigen Bedrijf'. De deelnemers zijn nu vier keer bij elkaar geweest.

De thema's van die bijeenkomsten waren:

- Analyse kringloop data
- Organische stof opbouw en stikstof leverend vermogen
- Niet kerende grondbewerking
- Toepassing gras/klaver.

Daarnaast zijn er nog de Praktijkbijeenkomsten. Bij de eerste praktijkbijeenkomst is het melkveebedrijf van Marti Thijssen bezocht. De aanwezigen werden geïnformeerd over de biodiversiteitsmaatregelen op zijn bedrijf: direct zaaien, niet-kerende grondbewerking, kort seizoen maïs, gras/klaver en fokkerij.

Tijdens een bijeenkomst over gras/klaver wordt de beworteling en de bodem bekeken. Gras/klaver zorgt voor veel bodemleven.

Partners en financiers

Zeven partners geven gezamenlijk inhoud en vorm aan het project Boeren en Biodiversiteit Maashorst, namelijk Agrarische Natuurvereniging Maashorstboeren en de ZLTO-afdelingen Bernheze, Landerd, Uden, Oss, Veghel en Boekel-Venhorst. Het project ontvangt subsidie van Provincie Noord-Brabant, de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie, stuurgroep De Maashorst en de Rabobank.

Agenda

De vijfde deelnemersbijeenkomst 'Praktijk op Eigen Bedrijf' zal plaatsvinden op 25 augustus, op het bedrijf van Dennis Hurkmans en Ezra Leeger in Nistelrode. Sprekers zijn Gerjan Brouwer van DLV en Peter van Dijk van WistWater Advies. De volgende thema's komen aan de orde: biologische bestrijding van schimmels in kleinfruit, bestrijding van engerlingen middels fertigatie en mycorrhiza's in de bodem.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van het project Boeren en Biodiversiteit Maashorst
Redactie: Bart Bardoel, Tijs Kierkels
Begeleiding project: Marjoleine Hanegraaf (NMI), Daan Kuiper (Cropeye)
Coördinatie: Bart Bardoel (ZLTO Projecten)
Reacties op deze nieuwsbrief kunnen verstuurd worden naar: bart.bardoel@zlto.nl

